

Jeřáb manětínský

Sorbus rhodantha Kovanda

Stupeň ohrožení: C1

POPIS

Keř až menší stromek do 12 m, vytváří často impozantní vícekmenné exempláře. Střídavě postavené listy mají listovou čepel 6-8 cm dlouhou, peřenolaločnou, na bázi výrazně klínovitou. Laloky listů jsou ostré, pilovité, podobné jeřábu olšolistému. Rub listu je šedozeleně plstnatý. Řapík listu je 1,8-2,9 cm dlouhý, delší než u jeřábu džbánského. Semeník polospodní. Výrazným znakem jsou růžové prašníky. Čnělky do 1/5-2/5 délky srostlé. Malvice jsou lysé, kulovité, lesklé, červenooranžové, s malými, ale nápadnými světle hnědými lenticelami.

Za květu prakticky nelze jeřáb manětínský zaměnit se žádným jiným naším druhem — má totiž růžové prašníky (tento znak mu dal i jeho latinské jméno). Shodnou barvu prašníku najdeme již jen u j. sudetského, který však kvete růžové a i dalšími morfologickými znaky se výrazně odlišuje, a jeřábu milského, který se liší kosníkovitými méně laločnatými listy a drobnějšími plody.

EKOLOGICKÉ NÁROKY

Hybridogenní druh kombinace *Sorbus danubialis* × *S. torminalis*. Roste na mělkých skeletnatých půdách na čediči v prosvětlených dubohabřinách. Vytváří rozvolněný porost na výslunném, teplém svahu v rozpětí nadmořských výšek 550-650 m, na některých místech je dokonce dominantním druhem. Svah Chlumské hory je totiž na rozdíl od podobných stanovišť v okolí výslunný a velice teplý (vytváří jakýsi teplý ostrov v jinak chladnější oblasti mezofytika).

ROZŠÍŘENÍ

Monotopní endemit západních Čech, vyskytuje se jen na jediné lokalitě na jihozápadních svazích a vrcholu Chlumské hory u Manětína v západních Čechách (asi 30 km severně od Plzně, fytogeografický okres Teplické vrchy). Jediná populace tohoto druhu na našem území čítá cca 150 jedinců.

PŘÍČINY OHROŽENÍ

V ČR patří ke druhům zákonem chráněným. Ačkoli na území byla vyhlášena přírodní památka Chlum, chráněna je pouze malá část populace tohoto jeřábu a většina jedinců roste již mimo hranice chráněného území. Zmlazení je ohroženo jako u jiných druhů jeřábů okusem zvěří.

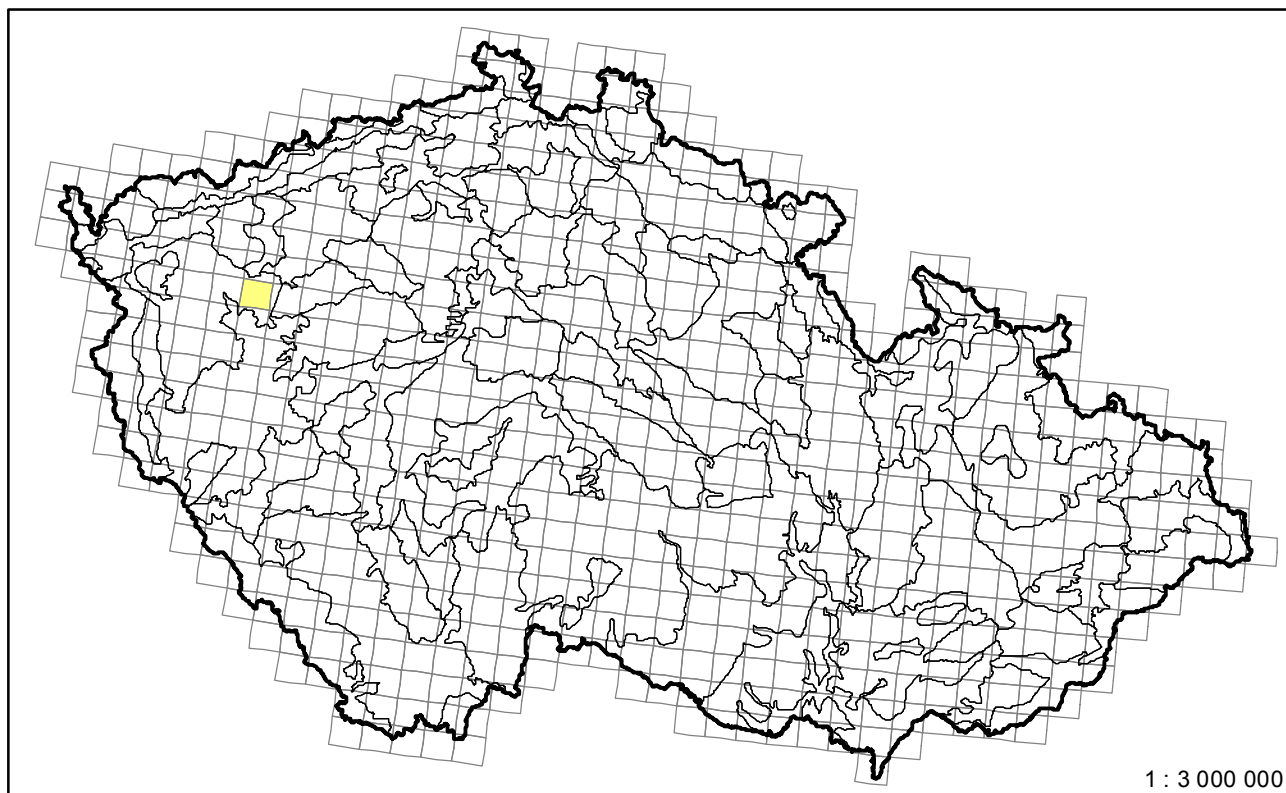
SEZNAM LITERATURY

KOVANDA M., 1996. *New taxa of Sorbus from Bohemia (Czech Republic)*. Verh.Zool.-Bot. Ges.Österr., 133: 319-345.

VÍT P., SUDA J., 2006. *Endemické jeřáby – perly mezi českými dřevinami*. Živa, XX (6): 251-255.

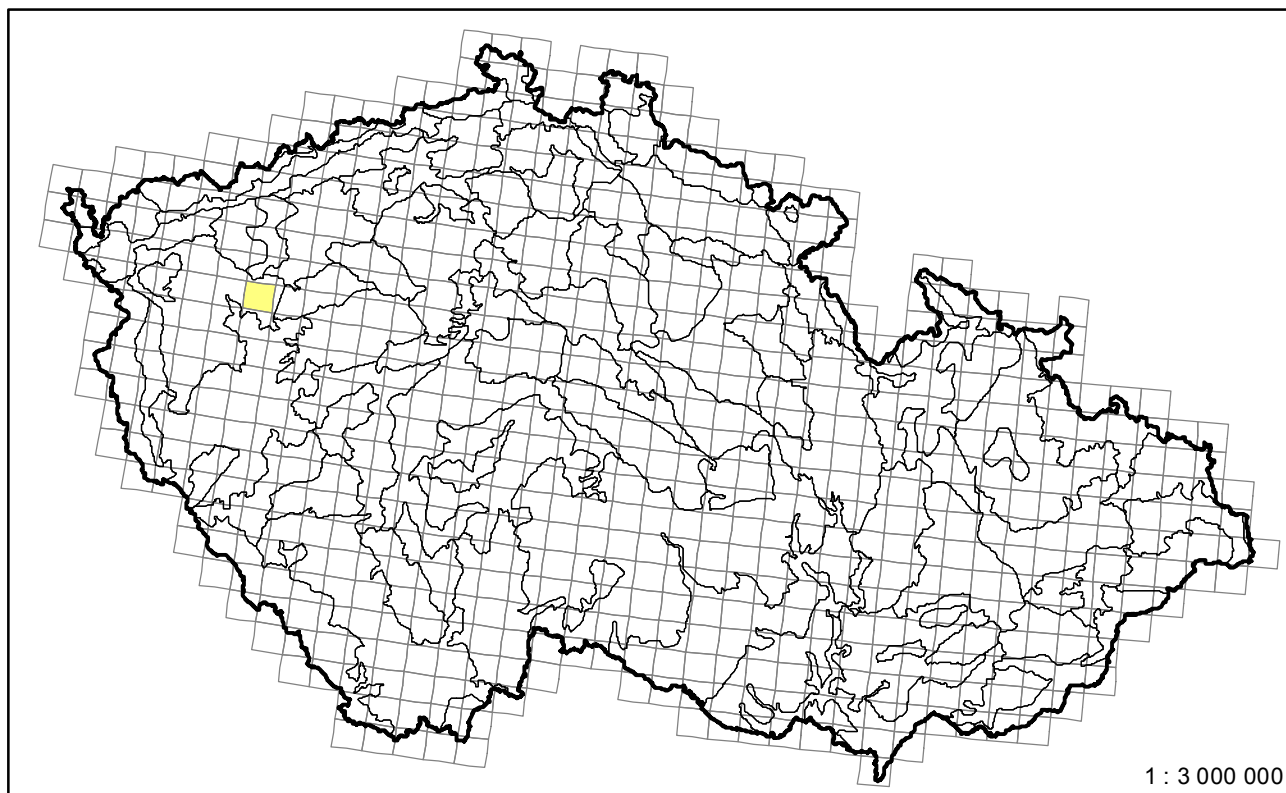

Výskyt do roku 2000

počet lokalit 1

Výskyt po roce 2001

počet lokalit 20